

Wyniki kontroli w izbach i urzędach skarbowych w 2009 r.

Inspektorzy pracy skontrolowali 161 jednostek skarbowych, w tym 16 izb skarbowych oraz 145 podległych im urzędów skarbowych. Kontrolowane jednostki zatrudniały 16 957 pracowników, w tym 12 621 kobiet.

Główne nieprawidłowości dot. bezpieczeństwa i higieny pracy :

- w zakresie obiektów i pomieszczeń pracy – 22% stwierdzonych nieprawidłowości, dotyczyły 86 pracodawców (np. ubytki lub nierówności posadzek i schodów, nieszczelna, wypaczona stolarka okienna, zniszczona powłoka malarska, brak balustrad ochronnych przy schodach oraz brak lub niewłaściwe oznakowanie miejsc niebezpiecznych, takich jak obniżenia stropów). Występowały przypadki niedostosowania pomieszczeń pracy do wymagań w zakresie powierzchni i kubatury w odniesieniu do liczby pracowników, czasu ich przebywania i wyposażenia pomieszczeń.
- w zakresie stanowisk i procesów pracy – 15% stwierdzonych nieprawidłowości, dotyczyły 85 pracodawców (nieprawidłowości dot. stanowisk pracy wyposażonych w monitory ekranowe, zbyt małe powierzchnie robocze biurka, zbyt wąskie dojście do stanowisk pracy, brak w oknach urzędów umożliwiających regulację nasłonecznienia pomieszczeń, jak np. rolety, żaluzje)
- w zakresie oświetlenia i wentylacji – 21% stwierdzonych nieprawidłowości, dotyczyły 90 pracodawców (m.in. brak lub niewłaściwa wymiana powietrza, brak lub niezgodne z wymaganiami norm oświetlenie stanowisk światłem sztucznym).

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w zakresie prawnej ochrony pracy:

- czas pracy – 43% stwierdzonych nieprawidłowości, dotyczyły 109 pracodawców (m.in. nierzetelne prowadzenie ewidencji czasu pracy, przekroczenia dobowej normy czasu pracy).

Należy podkreślić, że planowa praca części pracowników w godzinach nadliczbowych wynika z postanowień ustawy z dnia 24 sierpnia 2006 r. o służbie cywilnej oraz rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 15 kwietnia 2007 r. w sprawie czasu pracy pracowników urzędów administracji rządowej, którego przepisy zobowiązują do pracy urzędy w tzw. przedłużonym dniu. Efektem przesunięcia godzin urzędowania w jednym dniu tygodnia jest powszechnie występujące zjawisko naruszania doby pracowniczej.

- nieprawidłowości związane ze stosunkiem pracy – 34% stwierdzonych nieprawidłowości, dotyczyły 95 pracodawców (dot. m.in. nieprawidłowości w regulaminach pracy, np. brak ustalenia obowiązującej w urzędzie pory nocnej, czasu i miejsca wypłaty wynagrodzenia; nieudostępnienie pracownikom tekstu przepisów dotyczących równego traktowania w zatrudnieniu, nieprawidłowości w treści świadectwa pracy lub przy ich wydawaniu)
- uchybienia w zakresie wynagrodzeń - 10% stwierdzonych nieprawidłowości, dotyczyły 48 pracodawców. Stwierdzono m.in.: nieterminowe wypłacenie wynagrodzenia, nieprawidłowości w wypłatach wynagrodzenia za godziny nadliczbowe.
- nieprawidłowości dotyczące urlopów pracowniczych – 9% stwierdzonych nieprawidłowości, dotyczyły 39 pracodawców (np. urlopy zaległe, nieprawidłowo ustalony wymiar urlopu).

Działania podjęte przez inspektorów pracy:

- 855 wniosków w wystąpieniach
- 729 decyzji

Do połowy grudnia 2009 roku *pracodawcy wykonali* prawie 60% decyzji terminowych oraz zrealizowali ponad 80% wniosków zawartych w wystąpieniach. Wnioski dotyczące wypłaty świadczeń zostały zrealizowane w 100 %.

Podsumowanie

Wyniki kontroli wskazują na występowanie nieprawidłowości zarówno w obszarze prawa pracy, jak również bezpieczeństwa i higieny pracy. Jednak ich skala i częstotliwość występowania nie dają podstaw do negatywnej oceny funkcjonowania urzędów w sferze ochrony pracy. Podkreślić należy, że stwierdzone w poszczególnych jednostkach uchybienia miały często charakter jednostkowy i dotyczyły niewielkiej grupy osób lub nawet pojedynczych przypadków.

W ocenie inspektorów pracy znaczący wpływ na warunki pracy ma funkcjonowanie większości kontrolowanych jednostek od lat w tych samych obiektach i warunkach lokalowych pomimo wzrostu zatrudnienia (wynikającego ze zwiększonej liczby zadań) oraz rozwoju techniki komputerowej. Trzeba zaznaczyć, że niejednokrotnie użytkowane obiekty i pomieszczenia pierwotnie przeznaczone były do pełnienia funkcji mieszkalnych lub są obiektami zabytkowymi. Z tego właśnie względu występują problemy z zapewnieniem prawidłowego oświetlenia w pomieszczeniach i na stanowiskach pracy oraz wentylacją pomieszczeń. Nadmierne zagęszczenie w izbach i urzędach skarbowych stanowisk pracy,

spowodowane zwiększeniem liczby pracowników w pomieszczeniach pracy, wraz z większą liczbą sprzętu, dokumentów i akt oraz mebli prowadzi do nieprawidłowości w zakresie wymagań kubaturowo-przestrzennych. Dotyczy to także pomieszczeń higienicznosanitarnych, których jest zbyt mało lub nie spełniają wymagań co do wielkości. Brak odpowiedniej liczby gniazdek elektrycznych i sieciowych w pomieszczeniach skutkuje stosowaniem przedłużaczy i przewodów sieci komputerowej prowadzonych po podłodze. Należy przy tym zauważyć, że w jednostkach, które zajmowały lub przeprowadziły się do obiektów nowych stwierdzano znacznie lepsze warunki pracy, w szczególności w zakresie spełniania wymagań kubaturowo przestrzennych.

Uchybienia stwierdzone w obszarze prawnej ochrony pracy nie stanowią istotnego naruszenia obowiązujących przepisów, a stopień realizacji skierowanych wniosków wskazuje, że są one usuwane. W ocenie inspektorów pracy nieprawidłowości te wynikają z niezajomości przepisów lub ich błędnej interpretacji, nie są zaś wynikiem podejmowania świadomych decyzji.

Według pracodawców największy problem stanowią środki finansowe, którymi dysponują na bieżące utrzymanie obiektów, modernizację pomieszczeń, stanowisk pracy i wyposażenia. Niezadowolający stan techniczny obiektów i pomieszczeń wynika z wieloletnich zaniedbań inwestycyjnych w infrastrukturę użytkowanych budynków, a w ocenie pracodawców od lat środki budżetowe na te cele są niedostateczne w stosunku do potrzeb. Ponadto urzędy często użytkują budynki budowane z innym przeznaczeniem pierwotnym i ich konstrukcja nie umożliwia dostosowania wnętrza i wyposażenia technicznego (pomieszczeń, przestrzeni komunikacyjnych, otworów drzwiowych, instalacji, itp.) do obowiązujących wymagań techniczno-budowlanych odpowiednio do rodzaju wykonywanych prac i liczby pracowników. Z tego względu stan techniczny obiektów, warunki lokalowe i warunki pracy nie są w pełni zadowolające. Zdaniem pracodawców zapewnienie pracownikom warunków w pełni zgodnych z wymogami przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy wymaga uzyskania większego wsparcia finansowego ze strony jednostki nadrzędnej czyli ministra właściwego do spraw finansów.

Natomiast powszechne zjawisko zatrudniania pracowników urzędów w godzinach nadliczbowych wskazuje, że nie jest to problem jedynie danego pracodawcy. Jego rozwiązanie wymaga przyjęcia rozwiązań organizacyjnych na szczeblu centralnym (jednostki nadrzędnej).

W wyniku działań Państwowej Inspekcji Pracy usunięto większość ze stwierdzonych nieprawidłowości. Przedstawione problemy będą dalej monitorowane w trakcie kontroli związanych z bieżącą działalnością urzędu.